

Psilocybe liniformans en *Poronia*, samen in de lift?

Afgelopen herfst was kennelijk een goed jaar voor het Slijmrandkaalkopje (*Psilocybe liniformans*). Voor die tijd hadden we het nog nooit gezien, maar nu kennen we de soort al van drie door paarden begraasde vindplaatsen: het duingebied Meijendel bij Wasse-naar, het duingebied Landerumse heide op Terschelling en het heidegebied Allardsoog bij Bakkeveen. Onze Meijendelse vondst is al gemeld in Coolia (Noordeloos, 1997). Een andere vondst uit afgelopen herfst wordt gemeld door Nico en Marjo Dam (1997) en wel van het Herikhuizerveld in het Nationaal Park de Veluwezoom.

In het Overzicht (Noordeloos in Arnolds & al., 1995) worden slechts twee vindplaatsen van *Psilocybe liniformans* genoemd, namelijk het Zwanenwater bij Callantsoog en de Vroongronden (begraasde oude duinen) op Schouwen. Laatstgenoemde vindplaats is de typelocatie: daar is de soort in 1970 voor het eerst gevonden.

Wat ons opviel in alle drie gebieden waar wij de soort zelf gevonden hebben is dat steeds in hetzelfde terrein ook Speldeprikzwammen voorkwamen. In Meijendel en de Landerumse heide op Terschelling was dat de Kleine speldeprikzwam (*Poronia erici*) en bij Bakkeveen de Grote speldeprikzwam (*Poronia punctata*). Ook in het Herikhuizerveld (N. & M. Dam, 1997) komt veel *Poronia punctata* voor. En ook van de Vroongronden op Schouwen is *Poronia* bekend. Kuijs (1991) geeft *Poronia punctata* op, maar een collectie van Thom Kuyper in het Rijksherbarium bleek *Poronia erici* te betreffen (Jalink, 1992). Van het Zwanenwater is *Poronia erici* gemeld (Gutter, 1994).

Het lijkt er dus op dat het Slijmrandkaalkopje steeds in hetzelfde terrein opduikt als speldeprikzwammen. Dat is op zich niet zo verwonderlijk. Het substraat van beide soorten is vrijwel hetzelfde: al enigszins verteerde paardenmest in begraasde natuurterreinen. In het binnenland komt op dit substraat steeds *Poronia punctata* voor, in de duinen *Poronia erici* of *P. punctata*. Overigens lijkt het er sterk op dat *Poronia erici* in de duinen *P. punctata* aan het verdringen is, maar hierover berichten wij u in een van de volgende Coolia's.

Bij onze eigen vondsten viel nog iets op: hoewel zowel slijmrandkaalkopjes als speldeprikzwammen talrijk in de terreinen aanwezig waren, bleken de speldeprikzwammen en de kaalkopjes nooit samen op dezelfde keutel te groeien. Een keutel was of in zijn geheel (dus alle deelkeutels) het domein van het Slijmrandkaalkopje of in zijn geheel het domein van een van beide soorten speldeprikzwam. Wij hebben nog geen ecologische factoren kunnen ontdekken die verklarend zijn voor het optreden van kaalkopjes dan wel speldeprikzwammen. Aan de plek waar de keutels terecht zijn gekomen ligt het in ieder geval niet: regelmatig waren ze vlak bijelkaar te vinden in hetzelfde milieu.

Literatuur

- Dam, N., Dam, M. 1997. Het Slijmrandkaalkopje: nu ook in het binnenland. Coolia 40: 63-64.
Gutter, A. 1994. *Poronia erici* in de begraasde duinen van het Zwanenwater. Coolia 37: 73-74.
Jalink, L.M. 1992. *Poronia erici*, een kleine soort Speldeprikzwam in Nederland. Coolia 35: 95-98.

- Kuijs, W.D.J. 1991. De paddestoelen van Schouwen-Duiveland. KNNV.
 Noordeloos, M.E. 1995. *Psilocybe*. In Arnolds, E.J.M., Kuyper, Th.W. & Noordeloos, M.E.
 Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Uitgave NMV.
 Noordeloos, M.E. 1997. Nogmaals het Slijmrandkaalkopje, en de Grote vlekplaat. Coolia 40: 64.

Leo Jalink & Marijke Nauta

Het pornozwammetje

Tijdens een excursie met Jaap Wisman op het landgoed "Sterrenburg" bij Soesterberg vonden we samen met de terreinbeheerder langs de spoorlijn een stapel kranten. Natuurlijk daar neergegoot door een jong mens dat duidelijk geen zin had dit inderdaad zinloze materiaal huis aan huis te bezorgen. We doken de greppel in en ontdekten op de bladen een groot aantal donkerbruine zwammetjes. Gelukkig, de natuur rekent efficiënt af met de reclame! Natuurlijk wat materiaal meegenomen voor de werkgroep op Nijenrode. Daar werd driftig met de loop gestudeerd op dit zwammetje en na enkele suggesties werd het materiaal verdeeld onder de gegadigden voor verdere studie thuis. Hoewel we ons in de werkgroep - ik mag wel zeggen - bijna uitsluitend bezighouden met de bestudering van paddestoelen, zorgde het substraat van dit paddestoeltje voor een voorlopige naamgeving: het pornozwa

mmetje. Bij een volgend bezoek met Jaap aan het landgoed was het fotograferen van het pornozwammetje één van de doelen. Bij het op naam brengen van soorten heb ik vaak moeite met de keuze in Moser (1983) bij de variatie in "Braunsporer mit nicht sehr dunklem Sporenpulver". In ieder geval had Jaap de goede keuze gemaakt en was mede naar aanleiding van een artikel door Reijnders & Vellinga (1992) op *Phaeomarasmium horizontalis* uitgekomen, het Leerkaalkopje dat nu in het geslacht *Psilocybe* is ingedeeld. Uiteraard jammer dat het paddestoeltje al een Nederlandse naam heeft. Op één van de laatste avonden van onze werkgroep laten we altijd dia's zien van de vondsten van het afgelopen jaar. Dankzij het bijzondere van het substraat was het "pornozwammetje" in voor een paar kopieën.

Literatuur

- Moser, M. 1983. Die Röhrlinge und Blätterpilze, 5. Aufl. In H. Gams, Kleine Kryptogamenflora Band IIb/2. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
 Reijnders, A.F.M., Vellinga, E.C. 1992. *Phaeomarasmium horizontalis*. Coolia 35: 87-90.

Bert Tolsma, Zeist